

Senenn 1

Ur mintinvezh e deroù miç C'hwevrer e Dulenn, fin ar bloavezhioù 80. Tremen a ra ar pezh-c'hoari dindan un devezh a-bezh, eus ar beure betek an noz.

Tamm-ha-tamm e teu ar sklêrijenn e kambr ubelañ ti Frank Stanley, e-kreiz ur renkennad a dier marc'had-mat. Ar gambr zo e hini kent, bet eo e dad o kousket enni er bloavezhioù tremenet. Daou brenestr zo, unan eus tu ar straed, o skeiñ war ur c'broashent, egile eus an tu a-dreñv. Stignoù mod Venezia zo war ar prenestr a-raok. Boutailhoù bier ha whiskey, sigarettennoù, tasennoù, kazetennoù, un troer-kasedigoù, kasedigoù ha bitrakoù all zo strewet n'eus forzh penaos war un daol a servij da veur a dra, anat. Bez eñ eus un dommerez dredan div varenn dezhi hag un divan bihan gant un daol-noz, ul lamp hag ur gitell dredan warni. Diskramailh eo Frank, n'en deus ket troc'het e varn, gantañ emañ e vantell c'hoazh. N'eo ket bet o kousket, chomet eo azezet a-hed an noz, digor e zaoulagad da heul interamant e dad an deiz a-raok. Meur a vanne zo aet gantañ, anat.

Ne vez ket gvelet diouzhbu gant an arvesterien tad Frank, a zo azezet en ur gador-vrec'h. Daoust da Frank ha d'e dad bezañ er memes kambr ne gomzont ket war-eeun an eil d'egile. A-wechoù e vo komzet d'ar publik gant an tad. Dre ma 'z a ar pezh-c'hoari war-raok e tigor tamm-ha-tamm pep hini e ved hag e klot muioc'h-mui o jestroù hag o c'homzoù.

Emañ Frank en e sav gant ur werenn en e zorn pa sav ar sklêrijenn war al leurenn.

Frank

Sklêrijenn o tont war Bae Dulenn dre al liorz-h-kêr skubet gant an avel, an arridennad gwez du-hont evel koumoul moged o nijal, sklêrijenn o c'houlaouiñ ar stêr, ar stêr ha brikennou ruz an ti-mañ, hag o pakañ ac'hanon, ha me en va sav o stourm ouzh ar c'hoant kousket, *(o treiñ kein ouzñ ar prenestr)* e-barzh kozh ti va zad, kozh ti daonet va zad. Ale, poent lakaat un tamm buhez amañ !

Lakaat a ra « Here comes the sun », un tamm buhez o tont dezhañ e penn kentañ ar ganaouenn. Sankañ a ra er gador dre ma chom ar muzik a-sav.

... 'Pan noz o selaou ac'hanout, o selaou ac'hanout o lâret netra ! Komz ouzhin ! *(un ehan, tremen a ra e zorn war e zremm)* Gwechall, gant va dorn, e flouren da jod ken garv ha paper-sabl. An dra-se ne blije ket dit, arabat direnkañ ac'hanout pa vezes o pariañ war ar c'hezeg da redek. Dec'h 'm eus touchet da fas sklas, heñvel ouzh maskl koar ur chef indian kavet ar peoc'h gantañ. Klevet a rez ac'hanon ? Santout a ran emañ aze, 'tu bennak. *(ehan)* Respont ebet. Te a oa evel ur sfiñs atav, o lenn *News of the World* pe o leuniañ da diked redadegoù-kezeg. Respontoù a ranken kaout me, ezhom m'oa da vezañ heñchet, sturiet. 'Oan ket evit chom sioul ha sentiñ mont war da roudoù, war ar vicher vouloñjer, da heul rummadoù ha rummadoù eus ar familh Stanley. An dra-se en dije plijet dit. Met, traoù-all em boa-me c'hoant d'ober.

Tennañ a ra e vantell, imor gantañ, ha stlepel anezhi.

Bezañ eveldout-te ! Biken ! Goût a rez pet den a oa deuet evit da interamant ? Seizh ! Me hag unan bennak eus da gamaraded kozh dit e bered Glasnevin dindan ar glav bihan. Lec'h 'mañ beziet James Clarence Mangan, evel

ma veze lavaret ganez. Eno 'poa c'hoant da vont, n'eo ket gwir ? Lec'h 'mañ beziet Mangan. Un dornad tud n'oa ken d'e interamant dezhañ ivez ! Roisin Dubh, Dark Rosaleen, honnezh 'oa da ganaouenn, hañ ? (*o tibunañ*)

Oh my Dark Rosaleen, / Do not sigh, do not weep ! / The priests are on the ocean green, / They march along the deep...

Te a anaveze anezhi dre 'n eñvor deus an eil penn d'egile, bet sanket don en da benn pa oas er skol moarvat.

Ar goulou à ziskouez an Tad azezet en ur gador-vrec'h

Tad Nemet seizh den da va interamant. Neuze, n'eo ket forzh 'oa, kredapl.

Frank Dunne oa aze ! Kontet en deus din e oac'h kustum da evañ banneoù asambles. Te gant ar c'hozh imobil-se ? N'eo ket bet a-live ganez james, na keñver koñvers na keñver seurt-all ebet. Daou intañv, kea, se zo kaoz marteze...

Tad N'eo ket koshaat eo, fallaat eo. Forzh peseurt kompagnunezh zo mat da gaout.

Frank 'M eus ket kontet dit, ur wech, o tont diwezhat d'ar gêr evit koan, bec'h warnon, 'penn ar vali 'oan pa 'm 'oa klevet ur vaouez gant mouezh don ur gwaz o lavaret din : « Salud dit Frankie. » Spontet oan bet. Dunne e oa, o sellet ouzhin, gwisket gant dilhad merc'hed. Ken mantret e oan bet ma n'em eus ket bet kredet lavaret dit na d'ar vamm. An holl dud a ouie 'toare, met ger ebet gant den ebet. N'on dare peseurt kaoz a veze ganeoc'h. (*ehan*) « Frankie, fier-ruz oa da dad ganez, atav o kaozeal diwar da benn, » Dunne en deus lavaret din. Poan 'm eus o krediñ an dra-se.

Tad Eo, fier e oan ganez hag e oan. Lavaret em boa dezho e oa va faotr o kelenn ahont, e Londrez. Dunne gwisket gant dilhad merc'hed ? Atav out bet kreñv war an ijin. Gwelet a ran emañ va abid ganez. Bremañ e c'helli lavaret out deuet en va flas da va interamant, neuze. Ha va mantell dev war da gein ivez. 'Peus ket a zilhadañ dit, 'ta ?

Frank Er *pub*, goude an interamant, Dunne en deus lavaret din e-se : « Te hag a zo bet desket bras er skol-veur, lavar din 'ta e pelec'h 'mañ Lemon's Lane e Dulenn ? Gouest out da lavaret din ? » Pe oa oc'h ober goap, pe aet e benn en e revr ? (*o flourañ e jod*) Ma, kreskiñ a ra buan va barv, evel da hini. Te a lavare atav : « Lemel ar barv zo evel mont da gofes, riñset da holl bec'hedoù, prest da vont a-nevez, barrek adarre. » Da gentañ, ur banne a rankan da gaout evit sioulaat va dorn.

Tad He, goustad war an traoù mat !

Frank a zegas ar gitell, ar meleour ha peadra da lemel e varv betek an daol. Kregiñ a ra ganti.

Frank (*troc'hañ a ra e groc'hen, buchal a ra*) Lavnennoù null ! Perak 'peus ket taolet anezho ? (*sioulloc'h*) Delc'her va barv ? Ket, koshaat a ra ac'hanon. 'Blij ket din soñjal e c'hellfen chom da gozhañ, en va-unan, evel d'out. Perak n'oas ket deuet ahont da chom asambles ganin ? N'eo ket sur e vijemp bet gouest d'en em c'houzañv, se ?

Tad Ket, ne vijemp ket bet. Ouzhpenn, soñjoù re fall 'm eus dalc'het deus Bro-Saoz er bloavezhioù 50. Tri pe bevar er memes gwele, pep hini d'e dro, hervez ar skipailhoù-labour.

- Frank** Da soñj e oa chom amañ, forzh penaos.
- Tad** Amañ oa amezeien da gomz ganto, ha mignoned. Ha re a vegoù du du-hont !
- Frank** Gant ar paz hag ar berr-alan diouzh ar mintin, da skevent leun a skleur, hervez ar vedisined. Ne oas ket gouest da chom a-sav gant ar butun. Stanket ar gwad en da zivesker ouzhpenn.
- Tad** Ya sur, ne chome nemet ar butun ganin goude marv da vamm.
- Frank** Te ha da *Sweet Afton* : *Flow gently sweet Afton, among the green braes. Red sioul, Sweet Afton*, dre an tuchennoù glas. Ar rese a ouie gwerzhañ o butun avat ! Ha n'eo ket tufañ da skevent eo ! (*eban*) Ne vijen ket bet gouest da zont endro amañ. An dra a ouezez, ket ? Respont ebet. Koulz 'vefe din komz ouzhin va-unan. Me 'ranke gouzout piv e oan !
- Tad** O lavaret petra emañ hemañ, gouzout piv 'oa ? Me 'm 'ije gellet kavout labour evitañ amañ, ul labour vat, bleniañ ur gamionetenn. Gellet hon dije bet mont asambles d'al labour diouzh ar mintin.
- Frank** O vougañ e oan er c'harter-mañ, en ti-mañ, tasmanthou eus an amzer dremenet e pep lec'h.
- Kenderc'hel a ra da droc'hañ e varv. Paouez a ra goude bezañ klevet unan bennak o pasaat e-kichen.*
- Frank** Te eo ? Un amezeg paket gant ar paz, kredapl. Iskisañ tra eo, ne weler morse an hini 'zo gant ar paz. Evel pa

vefe o kas un SOS. E Londrez oa unan ivez, gant ar paz a-hed an noz, e-pad bloavezhioù. En un taol e oa chomet a-sav. Un nebeud devezhioù war-lerc'h, 'oa kavet e gorf marv. Un Iwerzhonad, gantañ e bakad-sigaret *Churchman's N°1* war e daol-noz. Dre brenestr ar gambrne veze gwelet nemet ur voger distrempet gant ar glav.

Tad Un abeg all evit nompas mont da greviñ du-hont !

Kenderc'hel a ra gant ar razouer hag e paouez adarre.

Frank Glav a ra, ket ? Klevet a raen ar skreved bremaik.

O sellet dre prenestr an tu a-raok.

Frank Disfiziañs am boa. Amzer vrein Iwerzhon. Pa oa Beckett o chom e Pariz oa bet goulennet digantañ hag-eñ e c'hellfe soñjal distreiñ da Iwerzhon un deiz bennak. Ket, en doa respontet. Ha glav ra 'tav ahont ?

Tad Beckett, n'eo ket unan eus ar skrivagnerien enoeüs e vezes 'tav o lenn ? Ret e vefe lavaret d'an dud pegen dañjerus eo evit ar yec'hed lenn levrioù a-seurt-se. Muioc'h a zroug a reont eget ar butun !

Frank Sell, emañ an Itron Penrose, ar garabasenn, o stlejañ ur voutailh gaz goullo betek hec'h oto. En tu all da 70 vloaz e tle bezañ bremañ. An deiz all, pa 'm 'oa gwelet anezhi oc'h ober kemend-all, 'm 'oa goulennet diganti : « Oc'h ober petra emaoc'h aze, Itron Penrose ? — Oc'h ober petra emaon a gav dit, he doa respontet. — Ha penaos e reoc'h pa vez leun ? 'm 'oa goulennet. — Mont goustadoc'h ganti, emezi. » En interamant e oa ivez. Piket 'oa da galon ganti, ket ? D'an devezh ma oa marvet mamm e oan

astennet war va gwele en nec'h pa 'm 'oa klevet ac'hanout oc'h ober kinnigoù dezhi e toull an nor. Mantret e oan chomet. Mammig trahiset ganez. Bremañ e komprenan, penaos e oas en da-unan. Soñj 'm eus c'hoazh deus he respont : « Ket, Ao. Stanley, arabat deoc'h soñjal, ne 'm eus ket c'hoant reiñ deoc'h da grediñ. »

Tad Goude n'oa ket bet deuet en-dro da c'houlenn arc'hant evit an iliz. Kement-se 'tav ha gwell a-se !

Frank Diaes em boa kavet evidout ha mezhañ 'm 'oa bet zoken pa oas bet kaset da sotal ganti. Goude marv mamm e vije bet aes a-walc'h deomp en em frealziñ. Ha padal e oamp ni hon-daou er gegin vihan, o tremen an eil hebiou d'egile, ger ebet ganeomp. Poent echuiñ troc'hañ va barv, bremañ. N'on ket evit gouzañv ar soavon o yenaat war va fas.

Lakaat a ra a-gostez e rikoù da droc'hañ barv.

Tad O tremen an eil hebiou d'egile er gegin, o fardañ lein ar Sul. (*trist*) Ne oa ket gwall aes ober gant he zraoù, ken dizampart ma oamp.

Frank a azez ouz-h taol.

Frank *Muesli*, boued yac'hus, d'ar *breakfast*.

Tad Boued lapined kentoc'h !

Frank Te gant da *breakfast* goude an oferenn ! Peadra da bakañ un atak-pouloud. *Bacon*, silzig, gwadigennoù re-wenn, re-zu, kabelleoù-touseg, tomatez, vioù, bara krazet bet soubet e-barzh al laezh, onion, sibolez zoken. Pep tra troc'het e

tammoù bras, berniet war an asied ha servijet deomp ganez,
ha gant aon ne vije ket kavet mat a-walc’h e lavares...

Tad Da ger ez afe deoc’h evit kaout an dra-se en un ostaleri !

Frank a sell en-dro dezhañ evel m’en dije klevet mouezh e dad.

Frank (*gant disfi*) « Da ger ez afe deoc’h evit kaout an dra-se en un ostaleri ! »

Pellaat a ra ar volennad muesli dioutañ.

Ne oamp ket o wriat war ar memes torchenn, n’eo ket ’ta ?
Me gant va levrioù, te gant da gezeg, da vutun ha da *News of the World*. Te ’poa c’hoant ez afen da labourat ganez.
Gellet ’pije kompren ac’hanon. Me a felle din bezañ ur
barzh pe un arzour. Me ’m ’oa un *duffle coat* glas-mouk ne
oas ket gouest da c’houzañv, ha barv berr ha blev hir. Krog
e oas da bellgomz eus da labour e-pad an troc’h diouzh ar
mintin evit gouzout ha savet e oan : « N’out ket diblouzet
c’hoazh ? »

Tad En em lakaat en va flas. Te oc’h ober teil tomm en da wele
an hanter an devezh. En da sav, hanter an noz, o lenn
levrioù.

Frank Ur wech, d’ar c’houlz-se, e oa bet darempred etrezomp.
Telefonet ’poa din evit kas da lein dit. Chomet oa war
da lerc’h ar mintin-se. Ha me, gant va marc’h-houarn,
diskenn d’ar porzh. En em gavet e poent. An ehan ’oa, ha
te a oa o c’hortoz e-kichen ar gael surentez. « Paotr mat, »
’poa lavaret din pa ’m ’oa roet dit ar *sandwichoù* aozet ganez
an noz a-raok. “Paotr mat”. Ar gerioù-se a dalveze aour
evidon. Ur frapadig e oamp bet a-gevret da vat. “Paotr

mat”. Salv e vije padet ar santimant-se da viken, met steuziet e oa tra ma ’z aen kuit gant ar velo. Ne vije ket bet moaien deomp briata neuze, pe un dra bennak e-giz-se. O, Jezus ! Puten c’hast !

Frank azezet gant e benn en e zaouarn. Gourlammata a ra o klevet an nor vras o stlakai. Stouñ a ra da sellet dre ar prenestr.

Frank Gast kozh ! Ober a ra espres (*goapaus*) an Itron O’Neill...

Tad (*madelezhus*) Hi zo gant he nervennoù, petra ’ri. En hec’h-unan emañ o chom, aon he deus da leuskel an nor digor. Gwelet a ri, te ’vo heñvel pa vezi kozh.

Frank An deiz all e oa bet o terriñ din va revr pa oan o livañ an nor vras en traoñ. « Gant ar gwiskad kentañ emhout ? emezi, oc’h ober an neuz da vezañ intereset. — Ket, ’m ’oa lavaret, ar gwiskad diwezhañ eo. — Gouzout a rez va faotr, gwer a dalvez dizesper, ’doa lâret, pep hini ’oar an dra-se, gwer a dalvez dizesper. »

Tad Ya, ar gwir oa ganti. Ma ’pije lakaet ul liv all, marteze e vijen bev c’hoazh. Piv ’oar ?

Frank Hag hi kendelc’her diwar-benn al liv, en he jeu oc’h ober, anat. Gant ar glas divalav war dor he zi, glas ar Werc’hez Vari. ’Ran ket foultre-kaer peseurt liv a lakaan peogwir n’eo ket me a vo amañ o sellet outañ ken.

Tad (*trist*) A... Ne chomi ket, nann. Distreiñ a ri da Londrez, e-touesk da genseurted. Petra emhout o vont d’ober neuze, gwerzhañ an ti ?

- Frank** Liv gell 'pije kavet gwelloc'h, ket ?
- Tad** (*ubel an ton gantañ*) Gell, sed aze ul liv brav, un uvel a liv !
- Frank** Gellet 'mije livañ e gell. Ur souezhadenn gaer evidout o tont d'ar gêr eus an ospital. N'out ket deuet en-dro, siwazh. Re fall ma oas. N'oan ket en em soñjet war al liv, evit lavaret ar wirionez.
- Tad** Kredapl, 'peus ket soñjet en dra-se c'hoazh. Da revr a chomfe war da lerc'h ma vefe ket stag ouzhit. (*faezhet*) Re fall e oan, neuze, an dra-se eo ?
- Frank** An Itron O'Neill nevez zo bet brav dezhi dont en ti-se, ne gav ket dit, o timeziñ gant Charlie en desped d'e vamm ? 'Peus ket soñj, pa oa bet marvet e vamm da Charlie e oa deuet da lopañ war an nor evel unan sot...
- Tad** O youc'hal dre doull ar voest-lizhiri : « Mr Stanley, Mr Stanley, deuit buan, emañ ar vamm o paouez kouezhañ er skalieroù, 'm eus aon he deus lipet he loa ! » Ne ouie ket petra e oa o lavaret, paourkaezh paotr.
- Frank** Ha te, d'an daoulamm, mont da welet anezhi ha lavaret un akt a gontrision e pleg he skouarn. Ar gerioù a ouies ? A-vec'h ma 'm eus soñj anezho.

Dibunañ a ra Frank ar pezh a oar. Evit ar wech kentañ en em vesk gerioù Frank gant re e dad.

- Tad** Ar re-se 'zo bet fourret ennon a-daolioù botez, te 'oar !
Dibunañ a ra an akt a gontrision, a zeu d'en em veskañ gant komzoù Frank.